

Datum
2019-11-28
Adress

Yttrande

Diarienummer
GYVF-2019-3381

Till
Kommunstyrelsen

**Remiss angående Motion av Stefana Hoti (MP) om att stoppa användandet av barn som tolkar
STK-2019-1047**

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått i remiss att avge yttrande om en motion av Stefana Hoti (MP) gällande att stoppa användandet av barn som tolkar. Motionären menar att barn som tolkar får ett orimligt ansvar och att det även finns risk för att information blir felaktig. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden instämmer i att det är ytterst olämpligt att barn används som tolkar och att det är rimligt att kartlägga omfattningen av barntolkning inom kommunens verksamheter.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden föreslår att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att bifalla det första yrkandet i motionen och avslå motionens andra och tredje yrkande.

Yttrande*Motionens innehåll*

Stefana Hoti (MP) skriver i en motion till kommunfullmäktige att det finns flera internationella studier som visar hur barn far illa när de används som tolkar. I motionen beskrivs att det gjorts en omfattande undersökning av Linnéuniversitetet på uppdrag av Socialstyrelsen där socialsekreterare och handläggare inom ekonomiskt bistånd respektive LSS, samt vårdpersonal inom primärvården ingick. Resultatet från undersökningen visar att barn används som tolkar i samtliga undersökta verksamheter. Socialstyrelsen menar att barn som tolkar får ett orimligt ansvar som får långtgående effekter och innebär flertalet risker. Motionären yrkar därför att kommunfullmäktige beslutar att:

- uppdra åt stadskontoret att i samråd med berörda nämnder kartlägga omfattningen av barntolkning vid både planerade och oplanerade möten inom Malmö stads verksamheter.
- uppdra åt stadskontoret att tillsammans med övriga berörda nämnder ta fram en handlingsplan med konkreta insatser för att förbjuda barntolkning inom Malmö stad. Exempelvis se över rutiner och styrdokument, säkerställa att det finns kompetens inom organisationen gällande användning av tolkar, undersöka vilka tekniska och andra lösningar behöver komma på plats för att barn inte ska behöva tolka i fortsättningen.
- uppdra samtliga kommunikationsavdelningar att se över befintlig information samt avsaknaden av information som riktar sig till barn och unga och ta fram målgruppsanpassad information och material.
- uppdra kommunstyrelsen att utifrån slutsatserna i den statliga utredningen *Att förstå och bli förstådd* sätta press mot den nationella politiken och driva på för en snabb lagändring för att förbjuda barntolkning.

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningens överväganden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande innehåller nämndens synpunkter och överväganden gällande de förslag som ställts direkt till nämnden eller som uppdras åt en annan nämnd eller förvaltning att utföra i samråd med berörda nämnder. Nämnden yttrar sig därmed inte över det sista förslaget i motionen som är ställt direkt till kommunstyrelsen.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (GVN) vill i sammanhanget tydliggöra att kommunfullmäktige, enligt kommunallagen (2017:725), inte har mandat att besluta om uppdrag direkt till förvaltningarna, så som flera yrkanden är formulerade.

GVN ser det som ytterst olämpligt att barn används som tolkar. Som motionären beskriver innebär det ett orimligt ansvar för ett barn och det finns även en uppenbar risk att barn som tolkar får ta del av information som inte är anpassad till dess ålder eller mognad. Det finns även en påtaglig risk för feltolkning som kan leda till bristande rättssäkerhet och andra allvarliga konsekvenser. I det statliga betänkandet *Tolkutredningen (Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk 2018:83)* beskrivs att det inte är fullt känt i vilken omfattning det förekommer barntolkning då statistik saknas inom området. Dock har utredningen, med stöd i aktuell forskning och erfarenheter från olika myndigheter samt andra aktörer, pekat på de negativa effekterna av att använda barn som tolkar. Även om vissa positiva effekter anges, för barnet och för de anhöriga visar utredningen att de negativa effekterna är klart övervägande.

Det saknas ett uttryckligt förbud mot att barn ersätter professionell tolk och tolkar vid kontakter med myndigheter och samhällsorgan. Dock tydliggörs barnets rätt när Barnkonventionen blir svensk lag den 1 januari 2020. Vad gäller barntolkning har den gängse uppfattningen varit att detta ofta står i strid med principen om barnets bästa, som utgör en grundprincip i Barnkonventionen. Denna princip finns också i skollagen som anger att i all

utbildning och annan verksamhet som rör barn, ska barnets bästa vara utgångspunkt. *Tolkutredningen* lämnade i sitt betänkande förslag att förbud mot att använda barn som tolkar förtydligas i svensk rätt genom förvaltningslagen, rättegångsbalken och förvaltningsprocesslagen, med utgångspunkt i Barnkonventionen. Utredningen förslög vidare att undantag medges för viss enkel informationsgivning som inte kan anstå, vid fara för dödsfall, allvarlig sjukdom eller skada, samt om det annars föreligger synnerliga skäl. I april 2019 yttrade sig GVN om *Tolkutredningen* och ställde sig positiv till utredningens förslag om att förbjuda barntolkning med undantag för särskilt allvarliga fall.

GVN:s bedömning är att det finns få situationer inom nämndens verksamheter som kräver att tolk används. I de fall då behov av tolk uppmärksammas anlitas tolk av personal inom såväl centrala funktioner som på skolenheterna. Användandet av tolk är därmed behovsstyrt och personal på skolenheterna har möjlighet att beställa tolk i det fall det bedöms nödvändigt, till exempel vid utvecklingssamtal med vårdnadshavare. Tillgången till tolk är av vikt för att säkerställa en väl fungerande kommunikation, vilket har stor betydelse för både den enskilde och verksamheten. Användandet av tolk är ibland avgörande för att de krav som ställs i förvaltningslagen gällande myndigheters serviceskyldighet ska uppfyllas och för att den enskilde ska kunna tillvarata sina intressen och sin rätt. Vid behov av översättning av förvaltningsövergripande dokument kan gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen centralt besluta att informationen ska översättas. Om en skola behöver översätta information fattar rektor beslut i det enskilda fallet.

Den 1 juli 2018 trädde nya bestämmelser i förvaltningslagen i kraft, vilken innebär en ökad rätt till tolk och översättning. Enligt 13 § förvaltningslagen (2017:900) ska en myndighet använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska. Därmed finns ett lagkrav som anger att översättningar ska göras när det behövs och att tolk ska användas vid behov.

Enligt Malmö stads kommunikationspolicy är huvudregeln att kommunikation sker på enkel och tydlig svenska. Det innebär inte att de språkliga rättigheterna för personer med annat modersmål än svenska kan förbises, som exempelvis rätten att använda sitt minoritetsspråk eller myndighetens skyldighet att erbjuda tolk och/eller översättning. I kommunikationspolicyen beskrivs följande: *All kommunikation ska utgå från användarens behov. Därför är det viktigt att veta vem man kommunicerar med. Språk och innehåll ska ta hänsyn till bland annat ålder, social bakgrund, handikapp och etnisk tillhörighet. Grundprincipen är att all information ska presenteras på svenska. Engelska är första språk att komplettera med. Översättningar till eller presentationer på andra språk övervägs i varje enskilt fall, med hänsyn till målgruppen.* En av huvudprinciperna i kommunikationspolicyen handlar alltså om att målgruppsanpassa information och detta är en grundläggande utgångspunkt för förvaltningens kommunikationsarbete.

GVN:s bedömning är att tillfällen då barn används som tolkar sällan förekommer inom de verksamheter nämnden ansvarar för. Förvaltningen har inte fått signaler om att barn används som tolkar inom nämndens verksamheter. Dock kan nämnden inte utesluta att barntolkning sker och det har inte gjorts någon kartläggning på området. Därav är nämnden positiv till att frågan uppmärksammas och eftersom Barnkonventionen blir lag finns anledning att kartlägga omfattningen av barntolkning i kommunens verksamheter. Nämnden vill poängtera vikten av att en eventuell kartläggning sker inom ramen för det kommunövergripande arbetet med barnrättsperspektivet utifrån kommunfullmäktiges *Utvecklingsplan för arbetet med barnets rättigheter i Malmö stad*. Mot bakgrund av ovanstående föreslår GVN att kommunfullmäktige bifaller motionens första yrkande.

Gällande förslaget om att ta fram en handlingsplan är nämndens uppfattning att respektive nämnd ansvarar för beslut om insatser kring sin verksamhet, utifrån eventuella behov. I det fall kommunfullmäktige beslutar att bifalla motionens första yrkande om en kartläggning, bör varje nämnd utifrån sina ansvarsområden besluta om eventuella åtgärder utifrån kartläggningens resultat. Om en kartläggning visar att det finns behov av åtgärder som motverkar att barn används som tolkar inom gymnasieskola eller vuxenutbildning bör det vara upp till nämnden att besluta om en handlingsplan med åtgärder. Därmed föreslår GVN att kommunfullmäktige avslår yrkandet om att stadskontoret ska ta fram en handlingsplan tillsammans med berörda nämnder.

Vad gäller yrkandet att uppdra samtliga kommunikationsavdelningar att se över befintlig information är GVN av uppfattningen att Malmö stads kommunikationspolicy och förvaltningens rutiner är tillräckliga för att säkerställa att information är målgruppsanpassad. Som nämnts ovan återfinns även detta förhållningsätt i förvaltningslagens bestämmelser kring service och tillgänglighet och därmed finns inget behov av en ytterligare översyn av information såsom föreslås i motionen. GVN föreslår därav att kommunfullmäktige beslutar att avslå motionens tredje yrkande.

Ordförande

Juan-Tadeo Espitia

Förvaltningsdirektör

Lars Rehnberg